

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE MUZICĂ ȘI TEATRU
Piața Libertății nr. 1, Timișoara

SIMPOZION NAȚIONAL DE
ETNO-MUZICOLOGIE DEDICAT
FOLCLORISTULUI ȘI COMPOZITORULUI
Sabin Vasile Drăgoi

— 130 DE ANI —
MEMBRU CORESPONDENT
AL ACADEMIEI ROMÂNE

SALA FESTIVĂ ORPHEUM
LUNI, 3 Iunie 2024 , ORELE: 13:00

PROIECT AL ASOCIAȚIEI PENTRU CULTURĂ BĂNĂȚEANĂ DIN TIMIȘOARA
www.apcb.ro

**UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE MUZICĂ ȘI TEATRU
Piața Libertății nr. 1, Timișoara**

**SALA FESTIVĂ ORPHEUM
LUNI, 3 IUNIE 2024
ORELE: 13:00**

P R O G R A M

**SIMPOZION NAȚIONAL DE ETNO-MUZICOLOGIE
DEDICAT FOLCLORISTULUI ȘI COMPOZITORULUI**

***SABIN VASILE DRĂGOI
130 DE ANI
MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE***

ORGANIZATORI:

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA TIMIȘOARA
FACULTATEA DE MUZICĂ ȘI TEATRU
ASOCIAȚIA PENTRU CULTURĂ BĂNĂȚEANĂ

ÎN PARTENERIAT ȘTIINȚIFIC ȘI CULTURAL:

ACADEMIA ROMÂNĂ – INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR
Constantin Brăiloiu DIN BUCUREȘTI
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ DIN BUCUREȘTI
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
Biblioteca ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Timișoara
UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

PROIECT AL ASOCIAȚIEI PENTRU CULTURĂ BĂNĂȚEANĂ DIN TIMIȘOARA
www.apcb.ro | www.cs-embe.ro

**SESIUNEA DE DESCHIDERE A SIMPOZIONULUI
13:00**

Cuvânt de alocuțiune:

Conf.univ.dr.habil. Maria-Adriana HAUSVATER

Decan – Facultatea de Muzică și Teatru

**Cuvânt de deschidere a simpozionului dedicat folcloristului și compozitorului
Sabin V. Drăgoi:**

Academician Sabina ISPAS

Președinte al Secției de arte, arhitectură și audiovizual, ACADEMIA ROMÂNĂ, Director al Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, (online)

Academician Octavian Lazăr COSMA – ACADEMIA ROMÂNĂ (online)

Academician Dan DUBINĂ

Președinte – ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Timișoara

Cond.univ.dr. Ioan DAVID

Director – Biblioteca ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Timișoara

Prof.univ.dr. Dan DEDIU

Președinte – Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România (online)

Prof.univ.dr.habil. Nicolae GHEORGHIȚĂ (online)

Prorector – Universitatea Națională de Muzică din București,
Director – Consiliul Studiilor Universtare de Doctorat

Prof. Mihaela DRĂGOI – București (online)

Prof. Horea Sabin DRĂGOI – București (online)

Prof. Mihnea Anton DRĂGOI – București (online)

Moderator:

Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil ROȘCA – Universitatea de Vest din Timișoara

Prelegeri susținute de cercetători și universitari:

Moderator simpozion: Lect.univ.dr. Adrian Călin Boba și Dr. Dejan Popov

Prof.univ.dr. Vasile VASILE – Universitatea Națională de Muzică din București

Colinda – specie reprezentativă a culturii românești în preocupările lui Sabin Drăgoi

Rezumat

Printre cei dintâi muzicieni români care au constatat caracterul emblematic al colindei se numără Sabin Drăgoi. Culegerea sa de 303 Colinde continuă linia deschisă de Gheorghe Cucu, dar el face un pas mai departe, oferind în culegere un adevărat model de analiză a particularităților colindei. Se vor aduga și alte colinde culese de muzician și publicate în alte culegeri Sabin Drăgoi consideră colinda o principală sursă de inspirație pentru creația sa. Colinda și Cântecul de stea alcătuiesc prima parte a Divertismentului rustic, celelalte părți ale lucrării fiind reprezentate de alte genuri ale creației populare. Multe Colinde și Căntece de stea s-au bucurat de prelucrare corală, intrând în repertoriul de aur al genului. Cea mai importantă demonstrație din acest punct de vedere al integrării creației populare în cea cultă o reprezintă opera Năpasta, în care melodiile de colindă abundă. Dacă regizorii au sugerat neviovăția lui Ion ocașul îmbrăcându-l în haine albe, Sabin Drăgoi dublează această nevinovăție exprimându-se prin melodia de colinde.

Cuvinte cheie: colindă, cântec de stea, operă, Divertisment rustic, culegere, studiere

Lect.univ.dr. Adrian Călin BOBA – Universitatea Aurel Vlaicu din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Drăgoi și asociațiile corale religioase din Banat

Rezumat

Figură proeminentă a muzicii bănățene, Sabin V. Drăgoi (1894-1968) a activat în calitate de compozitor, folclorist, dirijor, muzicolog, profesor. Studiile muzicale le-a urmat la Iași, la Conservatorul din Cluj și la Conservatorul de Stat din Praga. A scris studii, eseuri, articole, recenzii; a întreprins culegeri de folclor, lucrări didactice, lucrări de muzicologie și folclor, a notat, a prelucrat și publicat căntece populare. Printre numeroasele funcții deținute în țară și peste hotare amintim: rector la Conservatorul și Institutul de artă din Timișoara (1949-1950), director al Institutului de folclor din București (1950-1964), membru corespondent al Academiei Române (1953-1968), membru (1957-1961) și membru în consiliul executiv (1961-1968) la The International Folk Music Council din Londra. Personalitate marcantă și complexă, Sabin V. Drăgoi a lăsat în urma sa o operă întinsă și variată, prin care acesta și-a înscris numele în cartea de aur a istoriei muzicii universale. Transplantarea acestui talent deosebit pe meleagurile fertile ale Banatului, a avut drept consecință, îmbogățirea simțitoare a mijloacelor expresive, ridicând muzica bănățeană pe înalte culmi ale culturii europene.

Cuvinte cheie: folclor, liturghie, asociații, coruri, creație

Prof.dr. Constantin-Tufan STAN – Centrului de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir” al Universității din Oradea
Sabin. V. Drăgoi – multiplu laureat al Premiului Național de Compoziție „George Enescu”

Rezumat

Sabin Drăgoi (1894-1968) s-a impus cu impetuozitate, de timpuriu, ca un nume de primă mărime al școlii componistice românești. După ce, în 1922 și 1923, obținuse locul II la Premiul Național de Compoziție „George Enescu” pentru *Cvartetul de coarde în re minor*, respectiv mențiunea I pentru *Suită de dansuri populare pentru pian*, în 1928 a fost recompensat cu premiul I al aceluiași prestigios concurs, inițiat în 1913 de George Enescu, pentru *Divertisment rustic*.

Cuvinte cheie Sabin V. Drăgoi, Premiul Național de Compoziție „George Enescu”, cvartet de coarde, suită de dansuri populare, Divertisment rustic

Prof.univ.dr.habil. Mădălina Dana RUCSANDA – Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Muzică
Universul modal diatonic în creația lui Sabin Drăgoi

Rezumat

Modalismul de esență folclorică sau bizantină și-a pus amprenta asupra creațiilor celor mai valoroși compozitori din prima jumătate a secolului XX, asigurând suportul pentru integrarea elementului ancestral în marea cultură europeană și mondială. Lucrarea prezintă particularități conceptuale și structurale ale modalismului diatonic din lucrări ale importantului compozitor bănățean Sabin Drăgoi, considerat ca fiind muzicianul care a reușit să îmbine armonios preocupările de folclorist cu cele de compozitor, utilizând intens în creație tehnici de scriitură adecvate exprimării ethosului arhaic. Sunt evidențiate prin exemple preluate din lucrările componistice reprezentative, resursele modalismului folcloric și traseul sonor alcătuit dintr-un șir de formațiuni modale, dintre care unele sunt simple, diatonice, iar altele sunt complexe, cu trepte fluctuante. Evaluarea semantică și structurală relevă astfel jocul de nuanțe și ethosuri modale care animă atât dimensiunea orizontală, cât și dimensiunea verticală a discursului muzical. Variabilitatea structurală specifică monodiei modale, cadența armonică sau folosirea elementelor de polifonie rudimentară îmbinate cu elementele de eterofonie arhaică sunt valorificate în demersul componistic, evidențiind o mare unitate a scriiturii.

Cuvinte cheie: modalism, bizantin, structură, cadență, creație

Lect.univ.dr. Darius IORDĂNESCU – Universitatea de Vest din Timișoara
Năpasta – triumf al dramei lirice românești

Rezumat

Din creația lui Sabin V. Drăgoi, cea mai valoroasă și reprezentativă lucrare este opera *Năpasta*, lucrare ce a fost comandată de primăria Timișoara și distinsă cu premiul pentru cea mai bună operă scrisă de un român. Premiera a avut loc la opera din București în anul 1928, într-o distribuție de excepție, triumful operei compuse pe meleagurile bănățene a avut un impact foarte puternic. În conturarea acțiunii și a personajelor, compozitorul a

folosit un „grai muzical adecvat”, apelând la folclorul autentic fie sub formă de citat pe care îl prelucrează, fie ca sursă de inspirație pentru o creație proprie, dar care este atât de autentică încât poate fi asimilată folclorului. Melodica operei, adeseori sub forma unor motive evocatoare, este bazată – în mare măsură – pe modurile utilizate în folclorul românesc, autorul a folosit în special colinde, dar și dansuri, cântece, chiar și un bocet. Sabin Drăgoi a reușit prin această operă să demonstreze valențele folclorului românesc, să demonstreze artistic posibilitatea ca modurile populare, organizarea melodică și ritmică a dansului și cântecului popular pot să stea la baza unor genuri și forme culte de mare anvergură. Corurile din *Năpasta* sunt încă o dovadă a modului în care Sabin Drăgoi a pus la temelie muzicii de operă, melodii simple din popor, într-o perioadă în care nu puțini se îndoiau de reușita acestui demers. Prin folosirea materialului folcloric, Drăgoi a reușit într-un mod admirabil să demonstreze bogăția și forța expresivă a melodiilor populare românești, punând o piatră de temelie la evoluția școlii naționale.

Cuvinte cheie: Năpasta, cor, opera, folclor, colinde

Dr. Dejan POPOV – Uniunea Sârbilor din România, Asociația pentru Cultură Bănățeană
Imnul Sfântului Sava de Sabin V. Drăgoi – simbol al colaborării culturale inter-etnice în banatul interbelic

Rezumat

În lucrare se vorbește despre mai puțin cunoscuta variantă a cunoscutului „Imn al Sfântului Sava” („Svetosavska himna”), armonizată de Sabin V. Drăgoi. Pe lângă aspectul inedit al piesei din punct de vedere al compozitorului, este prezentat și contextul apariției piesei, evidențiindu-se și rolul acesteia ca simbol al bune colaborări între corurile bănățene în perioada interbelică.

Cuvinte cheie: Imn, armonizare, interbelic, banat, cor

Conf.univ.dr. Rodica GIURGIU – Universitatea de Vest, Facultatea de Muzică și Teatru
Timișoara
Creații ale lui Sabin V. Drăgoi pe scena Operei din Timișoara

Rezumat

Compozitor și folclorist, Sabin V. Drăgoi a creat în mai toate genurile muzicale, prima și cea mai reprezentativă lucrare în genul teatrului liric fiind *Năpasta*. După înființarea Operei Române din Cluj (1919), considerată instituție teatral-muzicală a Transilvaniei și a Banatului, anual erau organizate microstagioni în Timișoara. În cea din luna mai 1930 au fost susținute două spectacole cu *Năpasta*, ce s-au bucurat de un imens succes. În urma Dictatului de la Viena, în 1940, Opera din Cluj s-a refugiat la Timișoara, Sabin Drăgoi fiind numit director al acestei instituții. Încă din prima stagiune timișoreană, ce a debutat pe 2 noiembrie cu un „Festival comun” al Operei și al Teatrului, publicul timișorean a avut ocazia să reasculte opera *Năpasta*, reluată și în stagiunile următoare.

Odată cu înființarea Operei din Timișoara, în 1946, creații scenice ale lui Sabin Drăgoi vor fi sub lumina reflectoarelor începând din stagiunea 1962/1963, cu opera *Păcală*. Constituită într-o operă comică populară, muzica abundă în intonații de inspirație folclorică, subliniind locul și atmosfera în care se desfășoară acțiunea. În anul 1968, opera *Năpasta* a fost din nou prezentată publicului de această dată în montarea colectivului Operei Române din Timișoara. Și în această creație scenică de referință, cântecul popular, de diverse genuri: doină, cântec de joc, cântec propriu-zis și – mai ales – colindă, a fost suport pentru autor în crearea unei atmosfere veridice, în care citatele alternează cu

temele muzicale proprii, de inspirație folclorică. Într-o nouă montare, *Năpasta* a fost reluată în stagiunea 1976/1977.

Cuvinte cheie: teatru liric, opera *Năpasta*, opera *Păcală*, Opera din Timișoara, folclor

Prof.univ.dr.habil. Veronica DEMENESCU – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad

Sabin drăgoi - particularități ale creației camerale

Rezumat

Evoluția artistică a compozitorului și muzicologului Sabin Drăgoi a făcut ca acesta să se remarcă în contextul muzicii naționale.

Melodia sa păstrează caracterul vocal în cele mai multe exemple din creație, chiar și în cele instrumentale solo sau destinate ansamblurilor instrumentale.

Predilecția pentru ritmica colindelor generează utilizarea intensă a sistemului giusto-silabic. Alături de scriitura silabică, polimetria ocupă un loc important în creația sa, asimetriile metro-ritmice fiind întâlnite în mod consecvent.

Construcția arhitectonică se bazează pe dezvoltarea discursului muzical după principiul variațiilor ritmico-armonice, Sabin Drăgoi optând pentru formele strofice cu contur închis.

Gândirea armonică a lui Sabin Drăgoi urmează ideea dependenței armonizării de linia generatoare a melodiei. Programatismul în creația compozitorului este canalizat în trei direcții, urmate astfel: muzică scrisă pe texte literare, muzică fără text cu titluri programatice, lucrări cu program literar-poetic propriu-zis. Prin întreaga sa activitate artistică, Sabin Drăgoi se impune ca un creator important, contribuția acestuia ducând la continuarea tradiției inițiate de muzicienii români din a doua jumătate a secolului XX.

Cuvinte cheie: creație, armonizări, național, programatism, secol XX

Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil ROȘCA – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Colecția bănățeană de restituiri etnomuzicologice

Rezumat

Contribuția lui Sabin V. Drăgoi de compozitor, folclorist, dirijor și profesor, director al Institutului de Folclor, director de instituții universitare și culturale, autor de studii și volume de specialitate, creator de lucrări corale memorabile, compozitor de muzică de film, răzbate de peste mai bine de un secol spre noi, ca posibile modele autentice demne culturii noastre naționale. Ca o continuare a proiectului pe care l-am inițiat în anul 2019, acela de restituiri publicistice și restituiri sonore a satului ce țin de folcloristica bănățeană și cea românească în general cu aceeași valoare semnificativă de patrimoniu cultural imaterial – prezentul volum reeditat după nouăzeci și nouă de ani reprezintă continuarea dezideratului de includere a acestui volum în *Colecția Bănățeană de Restituiri Etnomuzicologice*.

Cuvinte cheie: etnomuzicologie, restituiri, culegeri, transcrieri, arhive

Conf.univ.dr.habil. Ion ARDEREANU – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană
Contribuția compozitorului Sabin Drăgoi la dezvoltarea oratoriului ortodox

Rezumat

Oratoriul, gen sacru consacrat al creației muzicale occidentale, se regăsește în preocupările compozitorilor români din prima jumătate a secolului al XX – lea într-o formă experimentală, intitulată "oratoriu ortodox". În fapt, este vorba de suprapunerea tiparului de formă a oratoriului occidental peste sonoritățile și construcțiile ritmice specifice muzicii bizantine sau a diferitelor variante de muzică religioasă de tradiție bizantină ce se pot întâlni în unele zone ale României. Parte a acestor tendințe este și oratoriul „Constantin Brâncoveanu”, creație cu care Sabin Drăgoi se înscrie, alături de Ion Popescu Runcu sau Sigismund Toduță, între pionierii acestui gen muzical cult pur românesc.

Cuvinte cheie: Oratoriu, muzică românească, bizantin, variante, creație

PARTEA A DOUA A REUNIUNII

Moderator: Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil ROȘCA – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

PREZENTARE ȘI LANSARE VOLUM

303 Colinde cu Text și Melodie – culese și notate de Sabin V. Drăgoi, apărut în 1925.
Restaurarea Retipărirea în premieră după 99 de ani sub egida Asociația pentru Cultură Bănățeană.

Consultant științific: Acad. Octavian Lazăr Cosma

Ediție îngrijită și notă asupra ediției: prof.univ.dr.habil. Lucian Emil Roșca

R E C I T A L

Grup Academic de Muzică Tradițională

ZVOANE BĂNĂȚENE – Asociația pentru Cultură Bănățeană

Cu participare cadrelor și studenților din cadrul disciplinelor de folclor muzical a Facultății de Muzică și Teatru din Timișoara

Repertoriu instrumental din culegerea Sabin V. Drăgoi: *122 Melodii Poporale din județul Caraș, îndeosebi din Valea Almăjului: Poșovaica* (Bănia) nr. 118, *Horă* (Prilipăț) nr. 88, *Sărita* (Bănia) nr. 71, *Ardeleană* (Bănia) nr. 109.

Interpretează:

Dr. Lavinius Nikolakevic – Fluier și Drd. Adrian Balla – Vioară

Stud. Alexandra Acs – *Tradafir de pe răzoare* – Vocal

Comitet științific:

Acad. Sabina Ispas – ACADEMIA ROMÂNĂ

Acad. Octavian Lazăr Cosma – ACADEMIA ROMÂNĂ

Prof.univ.dr. Dan Dediu – Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România

Prof.univ.dr. Ghorghiță Nicolae – Universitatea Națională de Muzică din București

Prof.univ.dr. Mihai Cosma – Universitatea Națională de Muzică din București

Prof.univ.dr.habil. Mădălina Dana Rucsanda – Universitatea *Transilvania* din Brașov

Conf.univ.dr. Ioan David – Director Biblioteca ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Timișoara

Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil Roșca – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Dr. Metz Franz – *Gesellschaft für Deutsche Musikkultur im Südöstlichen Europa und Südosteuropäisches Musikarchiv München*

Prof.univ.dr.habil. Veronica Laura Demenescu – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad

Dr. Dejan Popov – Uniunea Sârbilor din România, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Lect.univ.dr. Adrian Călin Boba – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Conf.univ.dr.habil. Ion Alexandru Ardereanu – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Dr. Constantin Stan-Tufan, Universitatea din Oradea

Comitet de organizare:

Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil Roșca – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Asist.univ.dr. Maria Duțu Enescu – Universitatea de Științe și Tehnologie Politehnica București, Centrul Universitar Pitești, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Lect.univ.dr. Adrian Călin Boba – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Dr. Lavinius Nikolajevic – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Dr. Dejan Popov – Uniunea Sârbilor din România, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Conf.univ.dr.habil. Ion Alexandru Ardereanu – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Drd. Adrian Balla – Universitatea de Vest din Timișoara, Asociația pentru Cultură Bănățeană

Dr. Vlad Spataru – Școala de Studii Avansate a Academiei Române

Directori de proiect:

Prof.univ.dr.habil. Lucian Emil Roșca – Universitatea de Vest din Timișoara

Lect.univ.dr. Adrian Călin Boba – Universitatea *Aurel Vlaicu* din Arad